

รูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนจังหวัดลพบุรี
โดยใช้การปรับพฤติกรรมทางปัญญา
*A Model of Public Mind Development for Youths in Lop Buri
Province by Using Cognitive Behavior Modification*

ทรงศรี ตุ่นทอง*

toonthong@hotmail.com

บุญยานุช เฉวีียงหงส์**

สิริพร ดาววัน***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. สร้างรูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนจังหวัดลพบุรี โดยใช้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญา 2. ประเมินรูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนจังหวัดลพบุรี โดยใช้การปรับพฤติกรรมทางปัญญา มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างรูปแบบฯ โดยนำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปรับพฤติกรรมทางปัญญาและแนวคิดในการพัฒนารูปแบบฯ จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาใช้เป็นฐานคิดในการสร้างรูปแบบฯ 2) การทดลองใช้รูปแบบฯ ได้ทดลองกับเยาวชนจังหวัดลพบุรี ปี พ.ศ. 2556 จำนวน 40 คน ใช้เวลา 30 ชั่วโมง และ 3) การประเมินและปรับปรุงรูปแบบฯ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนจังหวัดลพบุรี โดยใช้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญา โดยมี 4 ขั้นตอน คือ 1) จัดกิจกรรมสร้างความตระหนัก 2) การวางแผนพัฒนาสาธารณะ 3) การดำเนินการตามแผน และ 4) การสะท้อนตนเองเพื่อการปรับปรุงตนเอง โดยในขั้นตอนการวางแผนพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะเน้นการชี้แนะการให้ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

ผลการประเมินรูปแบบฯ พบว่า โดยภาพรวมจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนหลังใช้สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวม และด้านการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมของเยาวชน หลังใช้สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวมของเยาวชนหลังใช้กับก่อนใช้รูปแบบฯ ไม่แตกต่างกัน

*อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการวัดและประเมินผล คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

**อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการวัดและประเมินผล คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

***อาจารย์ ดร. สาขาวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คำสำคัญ : รูปแบบ, การปรับพฤติกรรมทางปัญญา, เยาวชน

Abstract

The purposes of this research were to: 1) create a model of public mind development for youths in Lop Buri Province by using cognitive behavior modification; and 2) evaluate and improve the model of public mind development for youths in Lop Buri Province by using cognitive behavior modification. The research methodology consisted of 3 steps as follows: 1) constructing a model of public mind development based on a theory of cognitive behavior modification and guidelines in model development from individuals involved; 2) trialing the model with 40 youths in Lop Buri Province for 30 hours; and 3) evaluating the model of public mind. Mean, standard deviation, and t-test applied for data analysing.

The findings indicated that the model of public mind development for youths in Lop Buri Province by using cognitive behavior modification consisted of 4 steps as follows: 1) organizing activities to raise public awareness; 2) making plans for public mind development; 3) carrying out the plans; and 4) Self-reflecting in order to make self-improvement. All the steps leading to public mind development emphasized the importance of boosting work morale.

The overall evaluation of the model of public mind development revealed that the youths' public mind after using the model was significantly higher than that before using the model ($p < .05$). When considered individually, the aspects on preserving public property and on respecting other people's rights in using public property after using the model were significantly higher than those before using the model ($p < .05$). However, there was no significant difference on the aspect regarding vandalizing public property between before and after using the model.

Keywords : Model , Public Mind, Cognitive Behavior Modification, Youths

บทนำ

จิตสำนึกสาธารณะเป็นลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองดีของประเทศเพราะบุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะจะเป็นผู้ตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบในการดูแลทรัพย์สินสมบัติส่วนรวมของสังคม และเคารพสิทธิในการใช้ของสาธารณะของผู้อื่นรวมทั้งมีความปรารถนาที่จะช่วยแก้ปัญหาสังคมหรือวิกฤตการณ์ทางสังคม ดังนั้นควรที่จะปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะให้เกิดขึ้นกับคนในชาติ เพราะถ้าคนมีจิตสำนึกสาธารณะก็จะทำให้คนในสังคมอยู่กันอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ กล่าวคือ มีการใช้

สมบัติส่วนรวมอย่างเห็นคุณค่า รู้จักแบ่งปันการใช้ของส่วนรวมให้ผู้อื่น ซึ่งจะส่งผลต่อการลดลงของปัญหาการเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น การทำลายสาธารณะสมบัติ และการเห็นประโยชน์ส่วนตนของบุคคล

จากการศึกษาสภาพการณ์เด็กและเยาวชนในเขตภาคกลาง พบว่าเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมจิตสำนึกสาธารณะ ร้อยละ 58.5 ถึง 65.2 (ทีมีวิจัย ภาคกลาง, 2553 ; ทรงศรี ตุ่นทองและคณะ. 2553) ซึ่งต่ำกว่าพฤติกรรมจิตสำนึกสาธารณะของเด็กและเยาวชนในภาคอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดลพบุรี พบว่า ร้อยละ

47.2 ถึง 65.7 ของเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมจิตสำนึกสาธารณะ ระดับประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับภาค

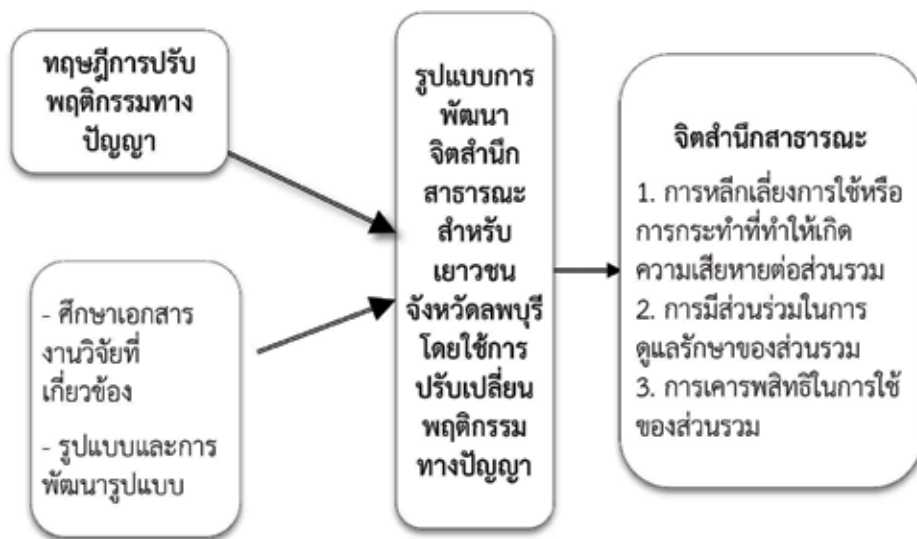
จากการศึกษาพบว่า วิธีการเสริมสร้างพฤติกรรมจิตสำนึกสาธารณะให้เด็กและเยาวชน ทำได้หลายรูปแบบ เช่น การปรับพฤติกรรม การศึกษาตัวแบบ เป็นต้น (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาคี. 2556) และจากการศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดจิตสาธารณะมี 2 ประการ คือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ซึ่งมีปัจจัยภายในเป็นการคิดวิเคราะห์ของบุคคล ในการตัดสินใจคุณค่าและความดีงาม ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคล สำหรับปัจจัยภายนอกเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับภาวะทางสังคมของมนุษย์ ซึ่งเป็นภาวะที่เกิดจากการอบรุมกลุ่มเกลา และภาวะแวดล้อม ตั้งแต่ บิดามารดา ญาติ เพื่อน ครู สื่อมวลชน บุคคลทั่วไป ตลอดจนถึงองค์กร วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ฯลฯ เป็นต้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการพัฒนาพฤติกรรมที่ใช้กระบวนการทางปัญญา ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงปัจจัยภายในของบุคคลโดยมีความเชื่อพื้นฐานที่ว่า การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสามารถทำได้โดย

การเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญา เพราะการเปลี่ยนวิธีคิด ความรู้สึก อารมณ์ ย่อมสัมพันธ์กับพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าจุดมุ่งหมายของการเปลี่ยนแปลงทางปัญญาเพื่อที่จะทำให้พฤติกรรมภายนอกของบุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลง (Mahoney, 1974) ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มีภารกิจที่สำคัญด้านหนึ่ง คือ การพัฒนาสังคม จึงพัฒนารูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนจังหวัดลพบุรี โดยใช้การปรับพฤติกรรมทางปัญญา เพื่อให้เยาวชนมีจิตสำนึกสาธารณะต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนจังหวัดลพบุรี โดยใช้การปรับพฤติกรรมทางปัญญา
2. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนจังหวัดลพบุรี โดยใช้การปรับพฤติกรรมทางปัญญา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนจังหวัดลพบุรี หลังใช้สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนจังหวัดลพบุรีโดยใช้การปรับพฤติกรรมทางปัญญา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ เยาวชนที่เป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ปีการศึกษา 2556 จังหวัดลพบุรี

กลุ่มตัวอย่าง คือ เยาวชนที่เป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ปีการศึกษา 2556 จำนวน 40 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เฉพาะนักศึกษาที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะโดยใช้การปรับพฤติกรรมทางปัญญา

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ จิตสำนึกสาธารณะ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามจิตสำนึกสาธารณะ 2) รูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะโดยใช้การปรับพฤติกรรมทางปัญญา ในลักษณะของหลักสูตรฝึกอบรม ที่ใช้ในการปรับพฤติกรรมทางปัญญา มีองค์ประกอบ 6 ขั้นตอน คือ การสร้างความตระหนัก การวิเคราะห์ตนเอง การวางแผน การพัฒนาตนเอง การดำเนินการตามแผน และการปรับปรุงตนเอง ผู้วิจัยสร้างรูปแบบที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัยและการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ จากนั้นผู้วิจัยนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้องในเรื่องของความมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรม วิธีดำเนินการ และการประเมินผล (Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.8-1.00 3) แบบสอบถามความ

คิดเห็นที่มีต่อโครงการอบรมจิตสำนึกสาธารณะมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80

การพิทักษ์สิทธิ์ ผู้วิจัยได้แจ้งให้ผู้เข้าร่วมวิจัยทราบวัตถุประสงค์ของการวิจัย และข้อมูลที่ได้จะเก็บเป็นความลับ นำเสนอข้อมูลในภาพรวมโดยไม่ระบุตัวบุคคล และเมื่อเสร็จสิ้นการวิจัยผู้วิจัยจะทำลายข้อมูลพร้อมเครื่องมือดังกล่าว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนจังหวัดลพบุรี โดยใช้การปรับพฤติกรรมทางปัญญา มีวิธีดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างรูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ โดยใช้การปรับพฤติกรรมทางปัญญา

ขั้นที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ โดยใช้การปรับพฤติกรรมทางปัญญา

ขั้นที่ 3 การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะโดยใช้การปรับพฤติกรรมทางปัญญา

โดยในแต่ละขั้น ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างรูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ โดยใช้การปรับพฤติกรรมทางปัญญา

การสร้างรูปแบบฯ ครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลพื้นฐานในการสร้างรูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะโดยใช้การปรับพฤติกรรมทางปัญญา ดังนี้ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะ การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะด้วยการปรับพฤติกรรมทางปัญญา สภาวะการเด็กและเยาวชนจังหวัดลพบุรี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. จัดเวทีสัมมนาแลกเปลี่ยนเพื่อหารูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชน มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

2.1 เชิญประธานองค์กรนักศึกษา และคณะกรรมการ จำนวน 5 คน รวมทั้งประธาน นักศึกษาและนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา ปฐมวัย สังคมศึกษา และภาษาไทย สาขาละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาจิตสำนึก สาธารณะ สำหรับเยาวชน โดยมีประเด็นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังนี้ 1) ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขาดจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี 2) ท่านคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว และ 3) ท่านคิดว่าจะมีวิธีการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนได้อย่างไร

2.2 สรุปรูปวิธีการพัฒนาจิตสำนึก สาธารณะตามความเห็นของนักศึกษา

2.3 สัมภาษณ์รองคณบดีฝ่าย กิจการนักศึกษา จำนวน 2 คน และประธานสาขาวิชา พลศึกษา สังคมศึกษา และภาษาไทย จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน เกี่ยวกับแนวทางหรือรูปแบบในการพัฒนา จิตสำนึกของเยาวชน

2.4 นำความคิดเห็นของนักศึกษา และอาจารย์มาวิเคราะห์แล้วสรุปผลวิธีการหรือแนวทาง ในการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชน

2.5 นำผลสรุปการศึกษาเอกสาร ที่เกี่ยวกับการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ และผลสรุป วิธีการหรือแนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะตาม ความเห็นของนักศึกษาและอาจารย์ที่รับผิดชอบในการ จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษา โดยการวิเคราะห์เนื้อหา มาสร้างเป็นต้นร่างรูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ สำหรับเยาวชนจังหวัดลพบุรี โดยใช้การปรับพฤติกรรม ทางปัญญา ในลักษณะของหลักสูตรฝึกอบรม ที่ใช้การ ปรับพฤติกรรมทางปัญญา มีขั้นตอนการพัฒนา 6 ขั้นตอน คือ การสร้างความตระหนัก การวางแผนพัฒนาสาธารณะ การดำเนินการตามแผน การสะท้อนตนเองและการ ปรับปรุงตนเอง

2.6 นำต้นร่างรูปแบบการพัฒนา จิตสำนึกสาธารณะโดยใช้การปรับพฤติกรรมทางปัญญา สำหรับเยาวชนจังหวัดลพบุรีไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความ สอดคล้องขององค์ประกอบกับของรูปแบบฯ แล้วปรับ แก้ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนา จิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนจังหวัดลพบุรีโดยใช้ การปรับพฤติกรรมทางปัญญา

การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสำนึก สาธารณะสำหรับเยาวชนจังหวัดลพบุรีโดยใช้การปรับ พฤติกรรมทางปัญญา มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. รับสมัครเยาวชนโดยประสานกับอาจารย์ ที่ปรึกษาให้ประชาสัมพันธ์โครงการอบรม เรื่อง ความสุข จากการเป็นผู้ให้ โดยรับเยาวชน จำนวน 40 คน

2. ชี้แจงวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการ อบรมเข้าใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ

3. จัดอบรมดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งสิ้น 30 ชั่วโมง

ขั้นที่ 3 ประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบการ พัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนจังหวัดลพบุรี โดยใช้การปรับพฤติกรรมทางปัญญา

การประเมินผลรูปแบบ ฯ มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. การสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1.1 สร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ วิธีการ และแนวทางในการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับ เยาวชน โดยถามในประเด็นดังนี้ ปัญหาเกี่ยวกับ พฤติกรรมจิตสำนึกสาธารณะ สาเหตุการเกิดปัญหา ดังกล่าวและแนวทาง วิธีการในการแก้ปัญหาดังกล่าว

1.2 สร้างแบบวัดจิตสำนึกสาธารณะมี ลักษณะเป็นแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความ เหมาะสมของภาษาที่ใช้ ได้ค่า $\bar{X} = 4.92$ หลังจากนั้น

นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

1.3 สอบถามพฤติกรรมจิตสำนึกสาธารณะ ก่อนเข้าร่วมโครงการและหลังเข้าร่วมโครงการ 2 เดือน

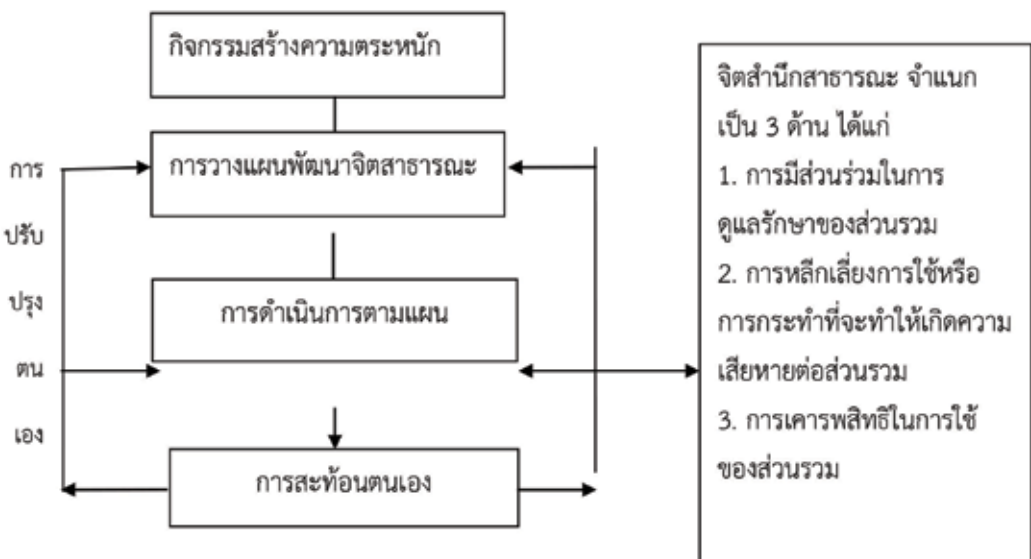
1.4 สอบถามความคิดเห็นเยาวชนที่มีต่อโครงการ

1.5 วิเคราะห์และสรุปผลการประเมินรูปแบบฯ

2. การปรับปรุงรูปแบบฯ ในการปรับปรุงรูปแบบฯ ผู้วิจัยได้พิจารณาจากพฤติกรรมจิตสำนึกสาธารณะของผู้เข้าร่วมโครงการ และผลที่เกิดขึ้นกับผู้เข้าร่วมโครงการ ตลอดจนพิจารณาความเหมาะสมของขั้นตอนในกิจกรรม และระยะเวลาในการจัดกิจกรรม แล้วนำมาปรับปรุงรูปแบบฯ

ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนจังหวัดลพบุรี โดยการใช้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญา ดังภาพ 2

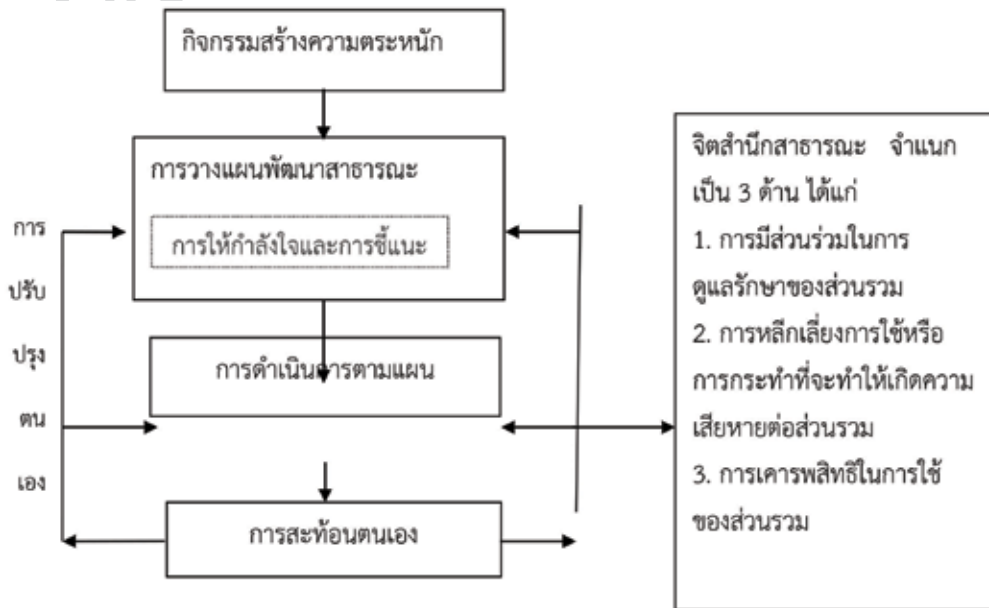
ภาพ 2 รูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนจังหวัดลพบุรี โดยการใช้การปรับพฤติกรรมทางปัญญา

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสำนึก
 สาธารณะสำหรับเยาวชนจังหวัดลพบุรี โดยใช้การปรับ
 เปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญา จากการนำรูปแบบไปใช้
 โดยการฝึกอบรม ให้กับเยาวชนที่สมัครเข้าร่วมโครงการ
 จำนวน 40 คน โดยจัดอบรมตามรูปแบบฯ จำนวน 30
 ชั่วโมง แล้วให้ผู้เข้าร่วมโครงการคิดโครงการเพื่อพัฒนา
 สาธารณะหรือโครงการที่สะท้อนถึงการเป็นผู้ให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการได้จัดทำ
 โครงการจิตสำนึกสาธารณะจำนวน 17 โครงการ และ
 หลังจากร่วมโครงการได้ให้ผู้จัดทำโครงการเขียนความ
 รู้สึกของตนเองที่มีต่อโครงการ พบว่า ผู้จัดทำโครงการ
 จิตสำนึกสาธารณะมีความรู้สึก ดังนี้ 1) รู้จักการวางแผน
 การทำงาน 2) มีความสุขกับการให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน
 3) ภาคภูมิใจในตนเอง 4) รู้จักเสียสละ 5) รู้จักการแก้
 ปัญหาเฉพาะหน้า 6) ทำให้ได้ทบทวนความรู้เดิม 7) มี
 มนุษย์สัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น 8) ไม่เคยได้รับความรู้สึก

เช่นนี้มาก่อน 9) รู้จักทำงานที่เป็นระบบ 10) มีความสนุก
 ในการทำกิจกรรม 11) อยากทำกิจกรรมเช่นนี้อีก

3. ผลการประเมินและปรับปรุงรูปแบบการ
 พัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนจังหวัดลพบุรี
 โดยใช้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญา

3.1 ผลการปรับปรุงรูปแบบฯ พบว่า จาก
 การนำรูปแบบฯ ไปปฏิบัติซึ่งประกอบด้วย 1) กิจกรรม
 สร้างความตระหนัก 2) การวางแผนพัฒนาสาธารณะ 3)
 การดำเนินการตามแผน 4) การสะท้อนตนเอง และ 5) การ
 ปรับปรุงตนเอง ซึ่งในขั้นตอนการวางแผนพัฒนาสาธารณะ
 กิจกรรมที่จะช่วยให้เยาวชนมีขวัญและกำลังใจในการ
 ปฏิบัติ และสามารถวางแผนการปฏิบัติงานได้อย่างมี
 ประสิทธิภาพควรจะได้รับการชี้แนะ และการให้กำลังใจ
 เพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้เยาวชนฟันฝ่าอุปสรรคที่จะพบ
 จากการทำงานได้อย่างมีคุณภาพ ปรากฏดังภาพ 3

ภาพ 3 รูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนจังหวัดลพบุรี
 โดยใช้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญาที่ปรับปรุงแล้ว

3.2 จากการนำรูปแบบฯ ไปใช้โดยการอบรมแล้วประเมินผลที่เกิดขึ้นกับผู้ผ่านการอบรมหลังจากอบรมไปแล้ว 2 เดือน พบว่า 1) จิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนจังหวัดลพบุรีหลังใช้สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวม และด้านการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมของเยาวชนหลังใช้สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวมหลังกับก่อนใช้รูปแบบฯ ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนจังหวัดลพบุรีหลังใช้สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนครั้งนี้ เน้นให้เยาวชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของจิตสำนึกสาธารณะ โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมโครงการวิเคราะห์พฤติกรรมของคนที่มีความสุขจากการเป็นผู้ให้ และศึกษาผลเสียหรือความเสียหายจากการไว้จิตสำนึกสาธารณะของบุคคล จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ และคลิปวีดิทัศน์ เน้นกระบวนการกลุ่มโดยให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งในระหว่างการอบรมและคิดโครงการเพื่อสาธารณะ ซึ่งการจัดกิจกรรมดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้ฝึกทำงานร่วมกัน ฝึกการวางแผน การทำงานตามแผน และการประเมินผลการจัดกิจกรรม ซึ่งจากกิจกรรมนี้ช่วยให้ผู้ร่วมโครงการได้รับรู้หรือสัมผัสกับความสุขที่เกิดจากการเป็นผู้ให้โดยไม่มีหวังสิ่งตอบแทน นอกจากนี้รูปแบบการปรับพฤติกรรมทางปัญญาครั้งนี้ได้ฝึกกระบวนการทางความคิดอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน ก่อนที่จะแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม ดังนั้นจากการที่ผู้วิจัยใช้สถานการณ์เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความตระหนักในความสำคัญของจิตสาธารณะ และ

ให้ผู้เข้าร่วมโครงการฯ คิดกิจกรรมเพื่อส่วนรวม ซึ่งจากการทำกิจกรรมดังกล่าว จะส่งผลต่อความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ของผู้เข้าร่วมโครงการ อันจะส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ellis (อ้างใน อาภา จันทรสกุล. 2545 : 234) ที่เชื่อว่าอารมณ์เป็นผลมาจากความคิด กล่าวคือ เมื่อบุคคลคิดไม่ดีเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งบุคคลก็จะรู้สึกไม่ดีเกี่ยวกับสิ่งนั้น นอกจากนั้นยังเชื่อว่า ความเชื่อที่ไม่เหตุผล เป็นสาเหตุเชื่อมโยงไปสู่อารมณ์และพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างไม่ปราศจากเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Beck (อ้างใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2556 : 316) ที่เชื่อว่าความคิดและพฤติกรรมจะเสริมแรงซึ่งกันและกัน

2. เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวม และด้านการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมของเยาวชน หลังใช้สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวม หลังใช้กับก่อนใช้รูปแบบฯ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการจัดกิจกรรมตามรูปแบบฯ ผู้วิจัยจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักในจิตสำนึกสาธารณะ โดยใช้วิธีการต่างๆ ได้แก่ การวิเคราะห์จากสถานการณ์ที่เป็นบทอ่าน คลิปวีดิทัศน์ ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรัก ความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น ซึ่งการที่บุคคลมีจิตสำนึกสาธารณะนั้นต้องมีความรักต่อเพื่อนมนุษย์ และสิ่งแวดล้อม มีความรู้สึกไม่สบายใจ เมื่อเห็นผู้อื่นเป็นทุกข์แม้ว่าปัญหานั้นมิได้ส่งผลกระทบต่อตนเอง ก็ตาม และจากการให้ผู้เข้าร่วมโครงการวางแผนพัฒนาสาธารณะ โดยคิดโครงการพัฒนาส่วนรวม ซึ่งโครงการส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับ การให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนมากกว่าเรื่องพฤติกรรมต่อส่วนรวม จึงทำให้ด้านการหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวมหลังใช้กับก่อนใช้รูปแบบฯ ไม่แตกต่างกัน ประกอบกับการนำรูปแบบฯ ไปใช้ ได้ให้ผู้เข้าร่วมโครงการอบรมตามรูปแบบฯ มีส่วน

ร่วมทำกิจกรรมเพื่อสังคม หรือทำกิจกรรมเพื่อสาธารณะ โดยจัดตั้งเป็นกลุ่มเพื่อคิดโครงการหรือกิจกรรมทำเพื่อสังคม เพราะเชื่อว่า ความร่วมมือของบุคคลหลายคนก่อให้เกิดพลังในการแก้ปัญหาสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดอนุชาติ พวงสำลี (2542) และยุทธนา วรณปิติกุล (2542) ที่กล่าวถึง การจัดตั้งกลุ่มชุมชนช่วยเหลือสังคมหรือร่วมมือกับองค์กรต่างๆ ในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อสังคม มีการเรียนรู้ ปฏิบัติร่วมกัน สิ่งสำคัญทำด้วยความเต็มใจ ไม่ถูกบังคับ กระบวนการดังกล่าวย่อมเป็นเงื่อนไขให้เกิดการรับรู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมมืออย่างแข็งขัน และจากการให้ผู้เข้าร่วมโครงการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมจะครอบคลุมการมีจิตใจที่คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อเรื่องของส่วนรวม มีการใช้สิ่งของส่วนรวมอย่างรับผิดชอบ ประกอบกับรูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งพัฒนาอัตมโนทัศน์ กล่าวคือ การให้เยาวชนทบทวนตนเอง ภายหลังจากจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาส่วนรวม ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการคิดเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งจะสัมพันธ์กับความรู้สึกอารมณ์ที่มีต่อการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมโครงการต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากการนำรูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะไปใช้ พบว่า ชั้นการสร้างความรู้ความตระหนัก เป็นชั้นที่มีความสำคัญยิ่ง กล่าวคือ ถ้าสถานการณ์ หรือกิจกรรมที่มากกระตุ้นไม่มีความสำคัญเพียงพอ ก็จะไม่สามารถปรับเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกหรืออารมณ์ของเยาวชนได้ ซึ่งก็จะไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งสถานการณ์ที่นำมาใช้ ควรเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเยาวชน และเป็นเรื่องราวที่กระตุ้นความรู้สึกต่อสังคมได้ดี เช่น สถานการณ์ที่เป็นเรื่องราวของเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้มีจิตสำนึกสาธารณะ

2. จากการนำรูปแบบฯ ไปใช้ พบว่า แม้ว่าจิตสำนึกสาธารณะ โดยภาพรวมจะเพิ่มขึ้นแต่จิตสำนึกสาธารณะบางด้านเพิ่มขึ้นหรือเพิ่มขึ้นน้อยมาก ดังนั้น ควรกำหนดกรอบหรือขอบเขตในการจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อส่วนรวม ให้ผู้เข้าอบรมตามรูปแบบฯ ให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวม ด้านการเคารพสิทธิในการดูแลรักษาของส่วนรวม และด้านการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวม เพราะถ้ากิจกรรมไม่ครอบคลุมก็จะทำให้จิตสำนึกสาธารณะมีการพัฒนาชัดเจนบางด้านเท่านั้น

3. จากการนำรูปแบบฯ ไปใช้ พบว่า ชั้นการสะท้อนตนเองเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะสามารถกำกับความคิดของตนเองให้ตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อไป ดังนั้นในขั้นนี้ในระยะแรกควรจะได้ตั้งคำถามให้เยาวชนได้คิดก่อนเมื่อฝึกมากขึ้น ก็จะทำให้เกิดการคิดทบทวนในการทำสิ่งต่างๆจนเป็นนิสัย

4. ในขั้นการวางแผนพัฒนาสาธารณะ ควรมีการชี้แนะให้คำปรึกษา และให้กำลังใจในการปฏิบัติ เพราะถ้าขั้นนี้ขาดการชี้แนะที่ดี เมื่อเยาวชนพบปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน อาจทำให้เยาวชนลี้เลืกความคิดที่จะทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการวิจัยครั้งนี้ ได้นำรูปแบบฯ ไปพัฒนาเยาวชน ที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเท่านั้น ดังนั้น ควรนำรูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ ฉบับที่ปรับปรุงแล้ว ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้ในการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ สำหรับเยาวชนอื่นๆ ต่อไป เพื่อเป็นการยืนยันผลการใช้รูปแบบฯ

2. ควรจะมีการวิจัยติดตามผล พฤติกรรมจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนครั้งนี้ เพื่อศึกษาว่า เมื่อเวลาผ่านไปพฤติกรรมจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนยังอยู่หรือไม่

3. ในการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ โดยใช้รูปแบบๆ ครั้งนี้ เป็นการดำเนินการเปลี่ยนแปลง ความคิด ความรู้สึก อารมณ์ เพื่อให้ส่งผลต่อพฤติกรรม ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อน เพราะเยาวชนถูกอบรมเลี้ยงดูต่างกัน จึงต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนาต่างกันจึงควรจะได้ศึกษาเชิงลึก โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับภูมิหลังของเยาวชน เพื่อทำความเข้าใจ และต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนาต่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมจิตสำนึกสาธารณะที่ถาวรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ทรงศรี ตุ่นทอง, และคณะ. (2553). *Child watch จังหวัดลพบุรีประจำปี 2552-2553*. ลพบุรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- ยุทธนา วรณปิติกุล. (2542). *สำนักพลเมือง : ความเรียงว่าด้วยประชาชนบนเส้นทางประชาคม*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิการเรียนรู้และพัฒนาประชาคม.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาจิต. (2556). *Theories and techniques in behavior modification*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- อาภา จันทรสกุล. (2545). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรึกษาในสถาบันการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 10. ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อนุชาติ พวงสำลี. (2542). *การส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงและประชาคมจังหวัด*. กรุงเทพฯ : คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Mahoney, M. J., & Arnkoff, D. B. (1974). Cognitive and self-control therapies. In S. L. Garfield & A. E. Borgin (Eds.), *Handbook of psychotherapy and therapy change*. New York : Wiley